

hic mixturam myrrhæ & aloes pondo librarum ferme centum corpori curando & unguendo suppedavit: ille corpori reponendo novam findonem, novumque sepulcrum excavatum in rupe horti, passus circiter quinquaginta a supplicii loco distans, versus Urbem ad Orientem, Ordo autem pollinaturæ fuit hujusmodi. Corpus permissu Pilati Præfidis cruce depositum laverunt primum, lotum unxerunt, cum unxissent, nova mundaque findone (76) cum aromaticis involutum a pedibus ad collum usque fasciis infantium more colligarunt, & sudario capiti superposito intulerunt in propinqui horti monumentum novum, quod deinde saxo ingenti ad ostium apposito occluserunt. (77) Postero die magno Sabbathi faxam a Præfibus Sacerdotum concessu Pilati obsegnatum est, & milites sepulcri custodes positi: ita volente Deo, ut quo magis cavere perfida gens, ne Apostoli, corpore Christi per fraudem sublato, resurrectionem ejus spargerent in vulgus, eo minus id cavissari posset, ex quo Christus ad vitam redisset. Quanto enim amplius reseratur, ut ait S. Hieronymus in Matth. c. 27. (Pag. 65.) tanto magis resurrectionis virtus ostenditur. Unde & in monumento novo, quod excisum fuerat in petra, conditus est, ne si ex multis lapidibus edificatum esset, suffossis vomili fundamentis ablatus furto diceretur. (78)

30. Explicæ etiam formam sepulcri.

R. Constabat sepulcrum Christi duplici spelunca in rupe excavata (Bar. ad an. 34. §. 137.): altera alteri pro vestibulo erat, more gentis antiquo, ut legitur Geneleos cap. XXIII. 19. XXV. 9. Prima atque exterior parens omnibus ingredi volentibus, de qua Juvencus lib. 4. Historiæ Evangelicæ.

Limen concludunt inmensa volumina petra.

Secundam & interiorem ita describit Paschasius

alium resurrexisse arbitraretur, & ut discipuli eo facile se conferre possent, & que fierent, in propinquo intuerentur, & ut sepulchrum testes non ipsi tantum, sed & inimici essent.

Græca Ecclesia Josephum colit die 31. Julii, Romana in suo Martyrologio de eo meminit die 17. Martii. Plura de hoc Josepho in Actis Sanctorum ad dictam 17. diem Martii pag. 507. tom. 2.

Nicodemus nepos est Gamalielis præceptoris D. Pauli, ut legitur in Actis Apostolorum cap. XXII. 3. Ex his fuisse, qui presiderant in nomine Christi, videntes signa & prodigia, quæ faciebat, dicit Augustinus Tract. XI. in Joannis Evangel. §. 3. Baptizatum a Petro & Joanne, narrat ex Chrylippo Hierosolymorum Presbytero Photius in Bibliotheca Cod. 171. pag. 483. & Martyrologium Romanum mentionem ejus facit III. Nonas Augusti.

(76) Hinc Ecclesie mos obtinuit, ut sacrificium Altaris non in serico, neque in panno tincto, sed in lino terreo celebraretur, sicut corpus est Domini in findone munda sepulchrum, juxta quod in gestis Pontificibus a B. Papa Sixto legitur esse statutum. Beda in Marc. pag. 207. tom. 5. cap. 15.

(77) Nicephorus lib. 1. cap. 32. Traditum nobis est ab antiquis, Judæos lapidem eum, qui in salutiferum illud sepulchrum pro opereculo positus fuerat, ad summum monumenti petramque interne illi se conjungentem sermoneis quibusdam fabrilis lapidarium arte perforasse, ferrumque ingens a fabro ex propinquo acceptum per utrumque foramen immisisse, & in circuli sive anuli formam circumfisse, atque ita firmiter capitibus commissis omni ex parte quasi vinculum circumfuisse, ut lapis quaticumque modo loco suo recelli, aut saltem ratione aliqua removeri (nisi ante quadam & vi adhibita, necessario aut ferrum confringeretur, aut petra perireretur) non posset. Atque ad hunc modum cum magna cura, atque etiam signo impresso, cum sepulchrum firmiter commisit, custodia insuper competenti adhibita, eos abisse.

Grotius in Matth. cap. XXVII. tom. 6. Crit. sac. pag. 968. credit, Pilati annulo tunc lapidem signatum. Similiter enim Daniele in lacum leonum missa, allatus est lapis unus, & positus est super os lacu, quem obsegnavit Rex annulo suo. Daniel. cap. VI. 17.

(78) Idem S. Hieronymus loc. cit. pag. 65. In novo positum monumento, ut post resurrectionem, ceteris corporibus remanentibus, resurrexisse alius fingeretur.

Eadem de causa corpus ejus nova findone involutum est, novoque sepulchro inclisum, ne videretur aliena vi ac virtute revixisse, quemadmodum revixit ille, cujus cadaver in sepulchro Elisei positum est. 4. Regum cap. XIII. 21. Vide D. Thomam 3. part. quart. 51. art. 2. ad 4.

(79) Hic sedentes Angelos duos, unum ad caput, & unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu, vidit Maria Magdalena stans in ostio interioris speluncæ, atque inclinans se, ut videret, propter exigentiam ostii altitudinem. Altum enim dicitur pedes tres, & uncias duas cum dimidio, latum vero pedem unum, & uncias decem. Joan. XX. 12. Legendus Calmer in Mattheum cap. XXVII. 2. ubi totius Domini sepulcri figuram exhibet, eamque per singulas partes explicat.

(80) Juvencus tom. 4. Bibliotheca Patrum pag. 76. & Paschasius Radbertus tom. 14. pag. 698.

(81) S. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 14. §. 9. Speluncam petra dicit eam, que tunc fuit ante Salvatoris monumenti ostium, speluncam ex eadem petra, sicut hic in foribus monumentorum fieri solet, excisam. Nunc vero jam non apparet, eo quod presentium ornamentorum instruendorum gratia olim etiam sit exterior spelunca. Antè enim hanc monumenti ex regia magnificentia structuram erat ante petram spelunca.

Radbertus lib. 12. in Mattheum, ut domus fuerit rotunda post ostium monumenti inus infra ripem vastissimam precisa, tanta altitudinis, ut intra stans homo vix manu exenta posse ejus culmen attingere; & est illud ostium ab Oriente, cui lapis ille magnus valde advolvitur atque oppositus fuit. Illic ingredientibus erat a dextris ille locus in parte Aquilonis, qui specialiter Domini corporis receptus paratus est, septem quidem pedibus longus, trium vero mensura palmorum reliquo pavimento eminentior. (79) Qui non vulgari more sepulchrorum desuper patulus idem factus est locus, sed a latere meridiano per totum, a qua parte corpus posset imponi: Ex quo manifestum potest intelligi, quod Marcus ait, quia introeuntes in monumentum mulieres viderunt juvenem sedentem in dextris (Cap. XVI. 5.) Quia nimirum locus Domini corporis, ubi Angelus sedebat, intrantibus in dextris erat, nec tamen divisa erat ibi loca, sed continuata hæc omnia, nec divisa ab invicem, utpote in una eademque petra excisa. (80) Eodem profus modo, atque isdem ferme verbis integro amplius sæculo ante Paschasium Radbertum Christi Domini sepulchrum descripsit Beda commentariis in Evangelium D. Marci cap. 15. (Pag. 29. tom. 5.) Sepulchrum hoc totum Hadrianus Imperator humo aggesta penitus addidit, & loco ad mediocrem altitudinem evecto, lapidibusque substructo ædem ac simulacrum Jovis imposuit, quod referente Hieronymo Epist. 13. (Pag. 106.) ad Paulinum usque ad imperium Constantini per annos circiter centum octoginta in loco resurrectionis stetit. Magnus enim ac pius Imperator, delectis omnibus impietatis monumentis, sepulchrum egesta humo aperuit, sacramque resurrectionis specum convertit in Ecclesiam eximii operis, rotundam, triplici pariete distinctam, in cujus medio monumentum erat, quemadmodum subjungit loco memorato Paschasius. Ut vero novæ Ecclesie locum aliquanto ampliore pararet, magnam rupis partem, & sepulcri ipsius priorem speluncam destrueret necessesse habuit. (81) Hinc ædes excitata satis capax, cui

cui nomen Α'λεξανδρι, Resurrectio; & Μαρτυρι, testimonium impositum fuit. (82)

CAP. XIV.

De Christi tortoribus, & latronibus crucifixis cum eo.

1. Tortores Christi cujates esse, dicit?

R. Pinio est, fuisse Brutios incolas extreme illius tractus Italiæ, qui nunc Calabria appellatur (Bar. ad an. 34. §. 81.). Brutii enim, ut est apud Gelium lib. 10. Notium Atticarum cap. 3. quod primi totius Italiæ ad Anibalem deservierunt, coacti sunt a Romanis ignominia causa magistratibus in provincias euntibus apparere, eisque operam suam in puniendis fontibus navare. Ex quo creditur est a multis, Pilatum Judææ Procuratorem ac Præsidentem ex more Romano usum fuisse Brutiorum ministerio ad supplicia & necem Christo inferendam. Baronius tamen non audet hoc affirmare. Nam alicubi, ut

in Egypto, diversorum ministerum id erat munus; siquidem honoris causa, qui erant Alexandrini, non a Præsidentibus lictoribus, sed tantum ab Alexandrinis, virgis cadebantur; ceteri vero Egyptii a communibus Præsidentibus apparitoribus bisce penis affectebantur, ut Philo testatur. Sed ut Brutios hac calumnia omnino reddamus liberos, dicimus, quod etsi olim Brutii ejusmodi fuerint adscripti numeribus, tamen postea id ceteris cujusque regionis militibus constat cessasse officium, ut ex lege, justis iudicium, fontes punirent. Certe quidem non de Brutis tantum, sed de omnibus militibus loquitur Tertullianus, dum suadens homini Christiano, ne militet, hæc ait (De Corona Militis c. XI. Pag. 117.): Et vincula, & carcerem, & tormenta, & supplicia administrabit, nec futurum ultor injuriarum? Sic igitur cum hæc factitari solita indistincte a cujusque nationis militibus ille demonstrat: nihil est quod magis Brutis, quam ceteris, Christo illate pœne atque crucifixio adscribantur. (1) Hæc autem Baronii sententia mirum in modum congruens est Evangelio. Namque ab Evangelistis Christi tortores semper milites, nunquam lictores vocantur. (2) Unus

(82) S. Hieronymus epist. 61. cap. 4. pag. 455. Nonne cum de Α'λεξανδρι pergeris ad crucem. S. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 14. §. 6. Vides etiam Prophetam previdisse locum Resurrectionis, qui Martyrium appellandus erat. Nempe ut Ecclesie supra martyrum sepulchra ædificate Martyria dicebantur: ita Ecclesia ad Christi martyrum omnium Principis ac Ducis sepulchrum condita, Martyrii nomen precipuo quodam jure acquisivit, quoniam ibi Christus præclarum testimonium reddidit, ut loquitur Paulus 1. ad Tim. cap. VI. 13. Hinc ab Eusebio aliisque sequentium seculorum scriptoribus Martyrium, vel Magnum Martyrium, vel Martyrium Salvatoris dici consuevit. Hujus Ecclesie descriptio & historia polita est ad calcem operum S. Cyrilli Hierosolymitani, editorum cura & studio Antonii Augustini Toucæ Monachi & Congregatione S. Mauri. Vide Henricum Valefium in epist. de Anastasi & Martyrio Hierosolymitano ad calcem Eusebii pag. 14. & Fontaninum in Historia Litteraria Aquilejensi lib. 4. cap. 4. §. 4.

Petrus Daniel Hueticus Alnetanorum Quæstionum lib. 2. cap. 21. pag. 172. & 173. In Sanctum Christi Domini sepulchrum Sabbathi Sancti die sub noctem Calo delabi ignem Sanctum, Græcis, Armenis, Syris, Coptis, aliisque Schismaticis permississimum est. Nec ea hodie, vel heri nata est opinio. Proditum exstat in Gestis Francorum, Balduino Hierosolymis regnante, magnum timorem ac dolorem Christianis incesisse, ob tardum nimis ignis sacri adventum. Meminerunt ejusdem prodigii Perdiccas Ephesus, Anonymus alter, & Wilbrandus Odenburgicus, ab Allatio editi in Symmachis pag. 27. 33. & pag. 17. edit. Venetæ.

(1) Sit ita porro, ut Baronius observat: quid hoc quæso, ad Christi flagella, atque supplicia, ne & ipse a Brutis excisus dicitur, & crucifixus? cum Christus Alexandrinus non fuerit, ut eo privilegio fueretur, sed Galileus, nec in Egypto excisus, & crucifixus sit, sed in Judæa. Imo, inquit ego, si Alexandrinorum hoc erat privilegium, ut non a Brutis, sed a suis popularibus caderentur, argumento est, ceteros, atque ita Judæos a Brutis lictoribus pro more & usum Romanorum fuisse flagellis caesos, atrocisque supplicio affectos, ubi esset lata sententia. His verbis primam Baronii rationem detorque videtur Hieronymus Serry exercitatus 57. §. 6. Illam enim ita ratiocinatio facit. Alexandrinorum hoc erat privilegium, ut a suis popularibus caderentur. Christus igitur Galileus, perinde atque Alexandrinus, a suis excisus est. Nihil tale Baronius, qui hoc solum dicit ex probabili conjectura: Non erat hoc commune omnibus populis Romano Imperio subiectis, ut a Brutis lictoribus caderentur, quia Alexandrini vix gratia non ab eis, sed a suis tantummodo popularibus torquebantur. Ergo dicit in universum non debet, ubi Brutios ad id muneri fuisse adhibitos; ac proinde certo affirmare non possumus, Christi tortores Brutios fuisse. Hoc solum dicit Baronius. Non igitur, ut contendit memoratus Theologus in Animadversionibus Anticriticis cap. 5. §. 2. Baronium induco ratiocinatem, in hanc modum: Alexandrini honoris causa non cadebantur a Brutis, sed a suis popularibus: ergo pari ratione etiam Judæi a suis popularibus, non a Brutis cadebantur: sed ita prolos: Alexandrini non torquebantur a Brutis, sed a suis popularibus: non igitur Brutii communes erant omnium tortores. Utrum autem, dum ita disparatim facio Baronium, tenuerim sententiam ejus, facile iudicabit, qui paulo attentius Baronii verba cum verbis meis contulerit.

Secundam vero rationem, qua tamen maxime nititur Baronius, nescio qua de causa Serry exercitatus. cit. diffimulat, nihique asfert, quo refutat.

Baronii sententiam contra Hieronymum Serry tueri auctor libri De Tortoribus Christi Domini anno 1731. Neapoli editi industria Sacerdotis Gemialis Posterrari, & differat. 3. cap. 1. ostendit, illum falso citare testes sententia suæ Strabonem lib. 6. & Diodorum Siculum: nullibi enim apud illos legi, Brutios propter eorum perfidiam ad servile lictorum munus a Romanis coactos fuisse.

Auctor libri, qui inscribitur Dicla & interpretatione Parabolarum Sacre Scripture, quæst. 76. apud S. Athanasium tom. 2. pag. 327. Quidam est: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Responso: Gentes dicit Romanorum, Francorum videlicet gentes, qui Christum crucifixerunt.

(2) Non docti modo, sed Christiani omnes valde mirabantur, quomodo Theologus Serry in Animadversionibus Anticriticis in Historiam hanc cap. 5. §. 3. tam fidenter pronunciet, me errare longe turpissime, cum dico Christi tortores semper milites, nunquam lictores ab Evangelistis vocari, & idem ipse contra hæc apertissimam veritatem nihil hesitans jactet, nisi in Evangelio, qui Christo Domini supplicia ex ingenia judicium decreta invenire, milites vocitari. Reclamat S. Mattheus cap. XXVII. 27. his verbis: Tunc milites Præsidentis suscipientes Jesum in Prætorium congregaverunt ad eum universam cohortem... Postquam autem crucifixerunt eum... Reclamat S. Marcus cap. XV. 16. Milites autem duxerunt eum in atrium Prætorii, & convocant eorum cohortem... Et crucifigentes eum diviserunt vestimenta ejus. Reclamat S. Joannes cap. XIX. 23. cujus verba sunt in responso ad interrogationem proxime sequentem, in qua est etiam locus S. Augustini, ex quo patet Christum crucifixum non militari licentia, sed Pilati sententia, atque decreto.

Laudatus auctor libri De Tortoribus Christi Domini dissent. 3. cap. 6. Quid est, cum Evangelistæ omnes uno ore constanter asserant, milites Christo passionem ac necem intulisse, cur lictores quoque gentes ad eum torquendum, occidendumque adducamus? An non distinctis appellationibus in quocumque universarum gentium tum rationate percipientium Miles, & Lictor? An non in eundem Evangeliorum versibus Milites leguntur Christi tortores? Num soli Evangelistæ aut igitur vocis Lictorum fuerunt, aut eos appellatione Militum cum ipse confunderet voluerunt? An non Cohors, & Tribunus ab Judæis conducti, Juda apitata monente viam, comprehenderunt Jesum, & ligaverunt eum? quod nimirum officium proprium in antecessum lictorum erat, qui a ligando nomen sortiti sunt. An non milites Præsidentis suscipientes Jesum in Prætorium, postquam ipsum flagellaverant, congregaverunt ad eum universam cohortem?

erat altior, ac si Christus fuisset capitaneus latronum. Sententiam hanc rejicit Hyacinthus Serry exercit. 56. §. 6. his verbis: *Falsa denique, que a Jacobo de Voragine sermone 3. de Innocentibus, & a S. Vincentio Ferrerio sermone 4. Majoris Hebdomade memoratur conversionis causa: quod nempe Christi de Cruce pedentis umbra in illum ad Septentrionem positum inclinavit, non item in alterum, qui eum penderet ad Austrum, a Christi corpore inumbrari perinde non potuit. Quomodo enim ipso meridie, (12) quo Christus in crucem est actus, latronem perinde sublimem attingere potuit salutaris umbra? Aut que illi ex Christi corpore inumbratio fieri potuit; si, quod habet Evangelium, ab hora sexta usque ad nonam, hoc est a meridie ad horam inde tertiam, qua Christus spiritum Patri reddidit, tenebræ factæ sunt super universam terram? Sed hæc non convenire cum iis, que scribit S. Vincentius Ferrerius, attente legenti perspicuum est. Primum enim rationem illam conversionis latronis non assertit ipse S. Vincentius Ferrerius, sed ab aliis afferri dicit: deinde non ait, latronem a Christi corpore, sed a brachio inumbratum: postremo non perinde sublimem utramque Crucem, sed altiore illam Christi facit, (13) quo fit, ut facilius umbra brachii Christi latronem tangeret potuerit. Quod porro idem Theologus subiungit, nullam ex Christi corpore inumbrationem fieri potuisse, quia ab hora sexta usque ad nonam tenebræ factæ sunt, id vel ipso iudice nihil efficit. Scribit enim exercitatione sequenti 57. §. 4. Christum crucifixum tertia hora Judaica desinente (nempe sub meridiem) quasi hora sexta, qua eum crucifixus Joannes asseruit. Potuit igitur umbra brachii Christi ante horam sextam, qua tenebræ factæ sunt, latronem tangere. Præterea Lucas, ut modo dixi, primum latronis conversionem, postea tenebras, atque alia miracula narrat: (14) & S. Leo Sermon. 51. cap. 1. ait, latronem ad Christum conversum esse, priusquam miracula in passione perpetrata videret. (15) Conversus igitur est ante tenebras, atque ideo tenebræ non potuerunt esse impedimento, quominus salutaris umbra brachii Christi ipsum tangeret, tangendoque conver-*

- (12) S. Marcus cap. XV. 25. Erat hora tertia, & crucifixerunt eum: & S. Joannes cap. XIX. 14. Erat Parasceve Pasche, hora quasi sexta: non igitur ipso meridie.
- Serry exercit. 57. §. 4. pag. 380. Alii demum, quorum & major est numerus, & expeditior notæ solutio, reponunt, Christum crucifixum esse hora tertia, ut loquitur Marcus, non quidem inchoante, sed sentiente, ac desinente in sextam, unde a Joanne dictum sit, fuisse horam non omnino sextam, sed quasi sextam. Non igitur ipso meridie.
- (13) Non igitur ego, quod ait Serry in Animadversionibus Anticriticis cap. 7. sublimiorem Christi Crucem fuisse, quam latronum, aico: sed id apposite ad sententiam suam dixisse S. Vincentium Ferrerium commemoro.
- (14) Contradicit Serry in Animadversionibus Anticriticis cap. 7. Neque enim solent Evangeliorum scriptores, quasquam res narrari, ex ordine temporum enarrare. Sit ita sane. Non solent quascumque, ergo aliquas solent. Quia autem vetat, quominus in eorum numero ponatur ea Latronis conversio, quam post tenebras Lucas narrat?
- (15) At negant Patres alii bene multi, reponit Serry in Animadversionibus Anticriticis cap. 7. qui Latronem ex harum obscurarum tenebrarum, solisque obscurati observatione, non minus quam aliorum miraculorum consideratione ad conversionem excitatum dicunt, Joannes Chrysostomus Oratione in Parasceve, & hom. 2. de Cruce, & Latrone, Athanasius sermone in Parasceve, Hieronymus in Commentario ad cap. 27. Matthæi, Clemens Romanus, aut alius quique auctor Constitutionum cap. 19. Theophylus Alexandrinus Epistola 2. Paschali, Auctor libri de Operibus Cardinalitibus, sermone de Resurrectione, Theophanes Cerameus in Expositione passionis Christi: quos omnes sibi anteponi, non aere tulerit Leo Magnus.
- At Oratio illa in Parasceve non est S. Joannis Chrysostomi: supposititia est, & inter spuria ejus opera rejicitur a doctissimo viro Bernardo de Montefascone tom. 2. pag. 816. Sermo item S. Athanasii in Parasceve in ipsius habetur a Monachis Ordinis S. Benedicti et Congregatione S. Mauri tom. 2. pag. 447. In nullo autem cap. 19. quod sit in libris octo Constitutionum editarum sub nomine Clementis Romani, aliquid legere licet, quod pertinet ad Latronem, ac tenebras factas in Christi morte. Ac si legeretur, nihil tamen efficeret. Nam Constitutiones ille priorum seculorum Patribus vel ignote profus fuerunt, vel Apocryphorum numero ab illis habitæ sunt, ut Dissert. XIX. in Hist. Eccl. læc. 1. pag. 207. tom. 3. ait Natalis Alexander, scriptor Theologo Serry acceptissimus. Apud auctorem vero de Operibus Cardinalitibus, sermone de Resurrectione, inter Opuscula vulgo adscripta S. Cypriano, pag. CXV. nihil legitur quod illic efficit. Chrysolomus quidem hom. 2. de Cruce, & Latrone, & S. Hieronymus in Matth. 27. id referunt: sed horum sententiam pugnare cum Evangelio docet Suarez superior annotat. 10. citatus, alique. Quod si asserere licet de Chrysolomo, atque Hieronymo, licebit etiam de Theophylo Alexandrino, & Cerameo, quos quidem sibi anteponi aere tulerit Leo Magnus.
- (16) Synopsis Criticorum in Matth. cap. 27. pag. 677. Synecdoche, vel Syllepsis, qua de uno in plurali numero loquitur: vel Enallage numeri. Pluralem numerum usurpant, ubi unus et multis, sed indefinite indicatur, veteres novique interpretes monuerunt.
- (17) Christu cruci affixo, qui antea colebant, fugam ceperunt, inimici autem & hostes patibulo pendenti circum-

teret. Nunc de Jacobo de Voragine sic habeto, eum in sermone 3. de Innocentibus, qui est 44. de Sanctis, de causa, ob quam latro conversus fuerit, ne verbum quidem proferre, ideoque falsum esse, quod ait Theologus Serry, illum affirmare, causam conversionis ejus fuisse umbram Christi de Cruce pedentis, que in illum ad Septentrionem positum inclinavit. Sunt hæc verba ejus de latrone nec plura, nec pauciora. Tertio manifestavit [Jesus] suam potestatem, quia parentes suos a latronibus defendit. Cum enim in latrones incurrisset, qui eos expoliare volebant, unus eorum respiciens puerum ait, vere dico vobis, si possibile esset, Deum incarnari, dicerem istum puerum Deum esse. Et sic socios suos induxit, ut eos illesos abire permitterent. Iste dicitur fuisse ille latro, cui postea Dominus dixit: Hodie mecum eris in Paradiso.

9. Antequam ad Christum converteretur, eum ne conviciis inessit?

R. Matthæus cap. XXVII. 44. hæc habet: Latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperebant ei: & Marcus cap. XV. 32. Qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei. Ob id nonnulli ex sanctis Patribus opinantur, ab utroque latrone, atque ideo etiam a penitente Christum contumeliis initio vexatum. Alii e contrario latronem impium duntaxat ejus sceleris reus faciunt, quoniam Lucas cap. XXIII. 39. aperte asserit, altero blasphemante, alterum in Christum credidisse, & increpasse blasphemantem. Matthæum vero & Marcum ita cum Luca conciliant, ut velint, illos breviter locum hunc perfringentes pluralem numerum pro singulari posuisse. S. Augustinus in primis lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 16. §. 53. confirmat id multis exemplis, atque etiam ex eo, quod dictum est latrones, vel qui cum eo crucifixi erant, nec additum est ambo. (16) Quo constituto sequitur, duntaxat latronem improbum contumelias in Christum jecisse. (17)

10. Fuit

- (12) S. Marcus cap. XV. 25. Erat hora tertia, & crucifixerunt eum: & S. Joannes cap. XIX. 14. Erat Parasceve Pasche, hora quasi sexta: non igitur ipso meridie.
- Serry exercit. 57. §. 4. pag. 380. Alii demum, quorum & major est numerus, & expeditior notæ solutio, reponunt, Christum crucifixum esse hora tertia, ut loquitur Marcus, non quidem inchoante, sed sentiente, ac desinente in sextam, unde a Joanne dictum sit, fuisse horam non omnino sextam, sed quasi sextam. Non igitur ipso meridie.
- (13) Non igitur ego, quod ait Serry in Animadversionibus Anticriticis cap. 7. sublimiorem Christi Crucem fuisse, quam latronum, aico: sed id apposite ad sententiam suam dixisse S. Vincentium Ferrerium commemoro.
- (14) Contradicit Serry in Animadversionibus Anticriticis cap. 7. Neque enim solent Evangeliorum scriptores, quasquam res narrari, ex ordine temporum enarrare. Sit ita sane. Non solent quascumque, ergo aliquas solent. Quia autem vetat, quominus in eorum numero ponatur ea Latronis conversio, quam post tenebras Lucas narrat?
- (15) At negant Patres alii bene multi, reponit Serry in Animadversionibus Anticriticis cap. 7. qui Latronem ex harum obscurarum tenebrarum, solisque obscurati observatione, non minus quam aliorum miraculorum consideratione ad conversionem excitatum dicunt, Joannes Chrysostomus Oratione in Parasceve, & hom. 2. de Cruce, & Latrone, Athanasius sermone in Parasceve, Hieronymus in Commentario ad cap. 27. Matthæi, Clemens Romanus, aut alius quique auctor Constitutionum cap. 19. Theophylus Alexandrinus Epistola 2. Paschali, Auctor libri de Operibus Cardinalitibus, sermone de Resurrectione, Theophanes Cerameus in Expositione passionis Christi: quos omnes sibi anteponi, non aere tulerit Leo Magnus.
- At Oratio illa in Parasceve non est S. Joannis Chrysostomi: supposititia est, & inter spuria ejus opera rejicitur a doctissimo viro Bernardo de Montefascone tom. 2. pag. 816. Sermo item S. Athanasii in Parasceve in ipsius habetur a Monachis Ordinis S. Benedicti et Congregatione S. Mauri tom. 2. pag. 447. In nullo autem cap. 19. quod sit in libris octo Constitutionum editarum sub nomine Clementis Romani, aliquid legere licet, quod pertinet ad Latronem, ac tenebras factas in Christi morte. Ac si legeretur, nihil tamen efficeret. Nam Constitutiones ille priorum seculorum Patribus vel ignote profus fuerunt, vel Apocryphorum numero ab illis habitæ sunt, ut Dissert. XIX. in Hist. Eccl. læc. 1. pag. 207. tom. 3. ait Natalis Alexander, scriptor Theologo Serry acceptissimus. Apud auctorem vero de Operibus Cardinalitibus, sermone de Resurrectione, inter Opuscula vulgo adscripta S. Cypriano, pag. CXV. nihil legitur quod illic efficit. Chrysolomus quidem hom. 2. de Cruce, & Latrone, & S. Hieronymus in Matth. 27. id referunt: sed horum sententiam pugnare cum Evangelio docet Suarez superior annotat. 10. citatus, alique. Quod si asserere licet de Chrysolomo, atque Hieronymo, licebit etiam de Theophylo Alexandrino, & Cerameo, quos quidem sibi anteponi aere tulerit Leo Magnus.
- (16) Synopsis Criticorum in Matth. cap. 27. pag. 677. Synecdoche, vel Syllepsis, qua de uno in plurali numero loquitur: vel Enallage numeri. Pluralem numerum usurpant, ubi unus et multis, sed indefinite indicatur, veteres novique interpretes monuerunt.
- (17) Christu cruci affixo, qui antea colebant, fugam ceperunt, inimici autem & hostes patibulo pendenti circum-

10. Fuit ne Martyr?

R. S. Hieronymus ita scribit epist. 13. (Pag. 105.) Latro crucem mutat paradiso, & facit homicidii penam martyrium. (18) Hilarius quoque lib. 10. de Trinitate §. 34. refert, Christum latroni martyri suo paradysum promississe. Ab Augustino lib. 1. de anima & ejus origine cap. 9. §. 11. inter Martyres computatur, qui suo sanguine baptizatur, quod plerisque non baptizatis fervente perfectione provenit. Tanto namque pondere appensum est, tantumque valuit apud eum, qui hæc novit appendere, quod confessus est Dominum crucifixum, quantum si fuisset pro Domino crucifixus. Etiam ab Avito Episcopo Viennensi epist. 3. martyr ex fure dicitur (Bibl. Patr. tom. 5. pag. 566.): in hanc sententiam extant quoque extremo libro 3. Poematum ejusdem carmina: (Pag. 611.) Ille tamen nexu membris, nec corde ligato Esti confixas clavos extendere palmas Non potuit, liber mentem cum voce tetendit, Siquæ veus scelerum dum digna picula pendit, Martyrium de morte rapit.

11. Quo nomine vocabatur?

R. Ei nomen Matthea, quemadmodum improbo latroni Joca, fuisse, legitur in Collectaneis (Pag. 482. tom. 3.) quæ Bede, non sine magna tanti viri injuria, adscribitur. In historia Christi Xaveriana pag. 480. alter dicitur Vicimus, alter Justinus: in Evangelio Apocrypho infantia Serry Tom. III.

- fusi contemebant insultantes, & deridebant omnes una, Judæi, ac milites inferius, latrones utriusque superius: ambrosius enim ipsi contumelabantur. Quomodo igitur Lucas de uno dicit, quod alterum increparet? Utrumque profecto factum est: uterque autem, postea vero, alter solummodo deridebat. S. Chrysolomus in Matth. hom. 88. pag. 733.
- S. Ambrosius in Lucam lib. 10. §. 122. pag. 1530. Fortasse & iste prius conviciatus est, sed repente conversus est. Etiam S. Hieronymus in Matth. cap. 27. pag. 62. ait, latronem utrumque prius blasphemante. D. Thomas 3. part. quest. 46. art. 11. ad 3. & hæc D. Hieronymi, & supra memoratam D. Augustini sententiam juxta probat.
- (18) Glossa in hunc locum S. Hieronymi, qui citatur cap. Importuna 58. dist. 1. de penitentia, est hujusmodi: Martyrium non in rei veritate fit martyrium, sed propter similitudinem facti, vel ideo dicitur pena conversi in martyrium, quia per fidem & patientiam, quam tunc habuit, dignus fuit æterno premio, sicut et intra-ret statim ad vitam, sicut & illi, qui patienter martyrium: ut 1. de consec. d. 4. baptisui vicem contra. Ibi enim dicitur, quod latro non pro nomine Christi crucifixus est, sed pro meritis facinororum suorum: & pena non facit martyrem, sed causa, ut dicit Augustinus. Quare martyrium non fuit: quod & verum est. Ejus ergo pena martyrium dicitur ratione æterni premii, quod quasi martyre recipit confitendo, vel ratione confessionis, quam in patibulo habuit: sicut enim martyr, sic latro inter penas Christum confiteri non timuit.
- S. Bonaventura in 4. sent. dist. 4. part. 2. dub. 1. pag. 52. Ad martyrium completum duo concurrunt, iusta voluntas, & iusta causa. Primum defuit in Innocentibus, secundum vero in Latrone: & ita de se neutrum fuit completum martyrium. Sed Dominus Innocentibus, quia simul cum ipso nati sunt, & propter hoc, quod erat coætaneus illis, supplere, quod deerat ex parte voluntatis: sic in latrone, quod deerat ex parte cause. Unde optime dicit Hieronymus: Quod fecit esse martyrium, quod Dominus de se suppleverit: & sic patet controversia, quia de se non fuit martyrium completum, sed Dominus fecit.
- Humbertus Cardinalis Episcopus Silve Candidæ lib. 2. adversus Simoniacos extremo cap. 42. in Edmudi Martene Thesauri novo Anecdotorum tom. 5. pag. 760. dicit, Latronem, qui Christum Regem & Dominum etiam in cruce morientem corde credere & ore confiteri non dubitavit, ex pena latronis meritum esse triumphum martyrii.
- Fuere tamen, qui negarent, ut ait Stephanus Baluzius in annotat. ad S. Cyprianum epist. 73. num. 53. pag. 291. ipsum honorem ei tribui posse, quia, ut ait Hugo Archiepiscopus Rothomagensis lib. 5. cap. 9. dialogorum suorum, neque baptismo regeneratus erat, nec causa Christi in cruce fuerat affixus. Unde sequeretur illum non esse martyrem. Et tamen Rupertus lib. 3. in Evangelium Joannis videtur existimasse, illum baptizatum fuisse in aqua, qua fluxit de latere Christi. Vide supra annotat. 9. & Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 12. num. 10.
- (19) Apud Joannem Albertum Fabricium in Codice Apocrypho Novi Testamenti pag. 186. & 258.
- (20) Gerardus Joannes Votius Harm. Evangelicæ lib. 2. cap. 8. §. 20. Nec Chrysolomo assenserim existimanti (tom. 2. edit. Græcolan. serm. 7. additio) hunc latronem fuisse hominem gentilem. Potius Judæum censet, quo & Euthymius inclinavit, propterea quod crederet, Christum esse promissum Messiam. Nam unde alioqui ea Gentili foret notitia? Ne illud quidem pro certo admisero, quod Chrysolomus (hom. 55. in Genes.) Eulogius (in Apologet.) Cosmas Jerosolymitanus (in canone de exaltatione Crucis od. 7.) putant eum solum nocte insidias struere, ac multis fuisse homicidiis infamem. Quod item ab amnis amplius triginta latrocinatus dicitur: imo Jesum intrepensisse in via, cum Maria & Josephus cum Puero fugerent in Ægyptum. Hæc fabulis occasione præbuit, quod in Scripturis dicitur: quasi non ea vox habere locum possit, si zelo nimio in seditione commiserit homicidium. Quo inclinavit Innocentius III. (serm. 1. de convers. S. Pauli) & Idiota (contemptatione de conflictu carn. & anim. cap. 4.) Potuit igitur non modo prima ætate esse religione Judaica imbutus, sed etiam in prævecta diu bene vitam composuisse, sed ob unum insigne facinus addici cruce.
- Græci in Menæis celebrant XXIII. Martii memoriam pii latronis cum Christo crucifixi. Bolland. ad diem 25. ejusdem mensis Martii pag. 543.
- Edmundus Martene apud citatum Balozium in annotat. ad S. Cyprianum epist. 73. num. 53. pag. 292. in descriptione itineris sui per Gallias pag. 24. testatur singulis annis celebrari Missam de Sancto latrone in Ecclesia Bituricensi in die Sabbati Sancti.

Christi cap. 23. alter Titus, & Dumachus alter & in Evangelio Pseudo-Nicodemii extremo cap. 9. nomen probò est Dima, improbo Gestas. (19) Id quod etiam Goffridus Vindocinensis in fine sermonis decimi prodidit (Bibl. Patr. tom. 21. pag. 83.) Contra vero alii (adeo nihil certi est) Dismam vocarunt latronem improbum, & Gestam probum. Nota sunt carmina illa:

Imparibus meritis tria pendunt corpora ramis: Dismas, Gestas & in medio est droina pestas: Dismas damnatur, Gestas super astro levatur.

Sacella nonnulla sub eodem Dime, seu Disma nomine Sancto Latroni consecrata, scribit Baronius in annotationibus ad Martyrologium Romanum VIII. Kal. Aprilis. At in Martyrologio ipso nullum ei imponitur nomen. Sic enim legas: Jerusalem commemoratio sancti Latronis, qui in cruce Christum confessus ab eo meruit audire: Hodie mecum eris in Paradiso. (20)

12. Quid hic intelligitur nomine Paradisi?

R. Interroganti hac super re Dardano Augustinus dat responsum duplex epist. 187. cap. 3. §. 7. Habe secundum, quod Augustino ipsi videtur esse verius & melius. Est autem, inquit, sensus multo expeditior, & ab aliis omnibus ambiguitatibus liber, si non secundum id, quod homo erat, sed secundum id, quod Deus erat, Christus dixisse accipiat: Hodie mecum eris in Paradiso. Homo

Y y 2 quip-

quippe Christus illo die secundum carnem in sepulcro, secundum animam in inferno futurus erat: Deus vero idem ipse Christus ubique semper est. . . . Ubi- cumque ergo sit Paradisus, quisquis beatorum ibi est, cum illo ibi est, qui ubique est. (21) Augustino, ut fere solet, consentit D. Thomas (3. Parr. quaest. 52. art. 4. ad 3.) : Illud verbum Domini est intelligendum non de Paradiso terrestri corporeo, sed de Paradiso spiritali, in quo esse dicuntur, qui- cumque divina gloria possunt. Unde latro loca quidem cum Christo ad infernum descendit, ut cum Christo esset, quia dictum est ei, Mecum eris in Paradiso, sed premio in Paradiso fuit, quia ibi divinitate Christi fruebatur, sicut & alii Sancti. Itaque Paradisus latroni a Christo promissus est beatitudo illa optatissima, quae in Dei visione consistit. (22)

C A P. XV.

De instrumentis passionis ac
mortis Christi.

1. Quid a veteribus traditum de Columna?

R. Hieronymus epist. 27. cap. 4. (Pag. 177.) de Paula loquens (Bar. ad an. 34. §. 88.), sancta loca Hierosolymis perlustrante, haec habet: *Ostenditur illi Columna Ecclesiae porticum sustinens, insecta errore Domini, ad quam vindictus dicitur & flagellatus.* (1) Concinit Prudentius in Enchirid. (Bibl. Patr. tom. 5. pag. 1057.)

Perstat adhuc, templumque gerit veneranda Columna.

Gregorius Turonensis lib. I. de Gloria Martyrum cap. 7. (tom. II. pag. 833.) addit, a Fidelibus magno in honore ac pretio habitam. *Ad hanc Columnam, inquit, multi fide pleni accedentes, corrigias textiles faciunt, eamque circumdant, quas rursus pro benedictione recipiunt diversis infirmitatibus profuturas.* Beda vero in Lucam cap. 23. *Que videlicet columna in Ecclesia montis Sion posita, Dominici crucis usque hodie cernentibus vestigia certa demonstrat.*

(21) Idem lib. 12. de Genesi ad litteram cap. 34. §. 6. *Anime illius latronis, cui dixit; Hodie mecum eris in Paradiso, non utique inferos pressit, ubi paene sunt peccatorum: sed aut illam requiem sinus Abrahae; non enim alieni non est Christus, cum ipse sit sapientia Dei attingens ubique propter suam munditiam: aut illum Paradisum sive in tertio Caelo, sive ubicumque alibi est, quo post tertium calum raptus est Apostolus: si tamen vivum non est diversis nominibus appellatum, ubi sunt anime beatorum.* Vide nostram Historiam Apostolicam in S. Paulo Interrogatione 9.

(22) Ita etiam Bellarminus lib. 1. de septem verbis a Christo in cruce prolatis cap. 4. S. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 13. §. 31. scribit, latronem ingressum esse Paradisum ante Abraham, Moysen, & Prophetas. Verum etiam latro primus est, cui Paradisus promissus fuisse legatur: cum tamen Christus momento eodem, quo exspiravit, ad inferos descendens sanctos illos Patres, careroseque pios e carcere liberatos secum adduxerit in Paradisum, non ante ingredi potuit latro, qui duntaxat post Christum fractis crucibus extinctus est. Ita docet Suarez in 3. part. D. Thomae tom. 2. in commentariis art. 11. quaest. 46. Antonius Augustinus Turæe in annotat. ad hunc locum S. Cyrilli opinatur, illum forsitan credidisse (quod etiam docuit auctor libri de Virginitate apud Athanasium tom. 3. num. 16.) Christum hora diei tantum duodecima, quae nobis dicitur vigesima quarta, transalpina sexta vespertina, ad inferos descendisse, ac priusquam eo se conferret, latronem deduxisse in Paradisum: quae fuit sententia Titii Bostrorum Episcopi, seu alterius auctoris Commentariorum in Evangelium D. Lucae, quae sub eius nomine habentur tom. 4. Bibl. Patr. pag. 441. Addit praeterea, S. Cyrillum existimare potuisse, latronem quidem statim a morte sua in Paradisum introductum; Patriarchas vero non nisi post triduum ab anima Christi in subterraneis exactum, quod videtur significare Catech. 4. §. 14. & Catech. 14. §. 18.

(1) Quibus verbis significat, Columnam illam esse majorem ea, quae Rome conspicitur: & ideo fortasse illa Romana tantum est pars ejus columnae: nisi loquatur Hieronymus de inferiori portico, quae humiliori columna poteras sustentari. Suarez in 3. part. D. Thomae tom. 2. disputat. 35. sect. 2. Vide disputationem XI. de flagellationis Christi columnam apud Franciscum Collium lib. 3. de sanguine Christi, & Lambertinum de Festis D. N. Jesu Christi part. 1. §. 247. pag. 107.

(2) Aliqui putant columnam hanc Romanam esse duntaxat partem columnae, de qua loquitur S. Hieronymus, superiorem, vel inferiorem: alii probabilis esse integram. Quocumque sit, constat ex marmore coeruleis albiq; maculis distincto: ejus longitudo habet pedes duos: diametros pedem unum in parte inferiori, & obovi pollicis crassitudinem in parte superiori, cui annexus est ferreus anulus, fontium manibus post tergum vincitis religandis accommodatus, ut corpus totum flagellis ac virgis pateret. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 10. num. 21.

2. Quamdiu Columna haec Hierosolymis stetit?

R. Usque ad saeculum Christi tertium decimum. Etenim Nicephorus Callistus, qui vixit saeculo insequente decimo quarto, scribit, eam olim quidem, non autem aetate sua in Templo Hierosolymis fuisse. In eo Templo, ait lib. 8. cap. 30. marmorea quoque Columna fuit, ad quam, cum flagellis cade- retur, alligatus est Servator. Inde vero Romam translata fuit anno Christi circiter 1213. sub Pontificatu Honorii III. ab Joanne Cardinale Colum- na, Apostolico ad Orientales Legato. Posita est in Aede S. Praxedis ad Exquilias. Etiam nunc conspicitur & colitur in eisdem Ecclesiae Sacello, cui inscriptus legitur hic translationis index: *Columna, quae in hac sacra Capella reconditur, haec est . . . quam Joannes Cardinalis Columna Lega- tus Apostolicus in partibus Orientalibus sub Hono- rio III. circa annum Domini 1213. huc apportavit.* (2)

3. Corona ex quo spinarum genere contexta erat?

R. Id ambigitur inter peritissimos. Nam alii ex spinis [Bar. ad an. 34. §. 80.], quae circa Hierosolymam nasci solent; alii ex rhamno; plerique ex junctorum marinorum acuminibus quasi spinis praelongis contextam putant. Hoc potremum testatur S. Anselmus Cantuariensis, seu alius auctor Dialogi de Passione Domini. Ait enim cap. 7. *Hec Corona non fuit de spinis, sed de juncis marinis, qui habent acutiores aculeos, quam verae spinae.* Consentit Gulielmus Durandus in Rationali Divinorum Officiorum lib. 6. cap. 77. §. 17. *Corona fuit de juncis marinis, sicut etiam vidimus in thesauris Regis Francorum, quorum acies non minus spinis durae sunt & acutae.* Franciscus Suarez eandem sententiam habet in 3. part. D. Thomae tom. 2. disputat. 35. sect. 3. *Qualis autem fuerit illa corona, & quales spinae, ex quibus fuit contexta, communiter fertur fuisse ex juncis, qui habent oblongas & acutas spinas duriores terrestribus, & ita indicant spinae illo, quae in Ecclesia asseruntur.* Sed Martinus de Rio, qui perinde ac Durandus, Parisiensem illam coronam se vidisse testatur, Lect. 9. de passione apud Lambertinum asserit, spinas ejus

jus nil quidquam cum juncis marinis commune ha- bere. (3) Itaque hoc unum certo scitimus, coronam de spinis a militibus impostam capiti Jesu.

4. Qua forma contexta erat?

R. Instar pilei, ut totam superiorem capitis partem regeret, non instar vittae, ut frontem duntaxat ac tempora cingeret. Docet id S. Vincentius Ferrerius serm. 64. Feria VI. Parasceves §. 3. (Pag. 223.) *Et plerentes coronam de spinis marinis, quae acutiores, & longiores spinas habent catervis spinis, capiti ejus imposuerunt, quae cum in capite in septuaginta duobus locis crudeliter vulneravit. Nam erat ad modum pilei, ita quod undique caput regebat, & tangeret, ita ut aculei ossa penetrarent.* S. Brigitta lib. 4. Revelat. cap. 40. *Corona spinosa capiti ejus archissime imposta est, quae ad medium frontis descendebat.* (4)

5. Expone nunc formam Crucis.

R. Ut salutaris Crucis forma cognoscatur, prius sciendum est ex Gregorio lib. 1. de Cruce cap. 1. & Lipsio, pariter lib. 1. de Cruce cap. 6. 7. 8. 9. *Crucem aliam esse simplicem unico constantem ligno, cui fontes vel clavus infiguntur, vel funibus alligantur: aliam compositam, quae ex duplici ligno obliquo constituitur.* Rursus hanc dividi in *decussatam, commissam, & immisam.* *Decussatam*, ut patet ex nomine ipso, constare lignis duobus decussatis in similitudinem Graecae litterae & Latinae X, qualis fuisse dicitur Crux, inquam S. Andreas Apostolus actus est. *Commissam* fieri, cum ligno erecto brevius alterum atque transversum in ipso vertice ita committitur, ut nihil emineat, cujus similitudinem habet littera majuscula Graecorum Tau, & Latinorum T. *Immissam* demum hanc esse, in qua stipes supra lignum transversum eminet. Quibus positis habendum est pro certo, Christum neque simplici, neque decussatae affixum fuisse, sed commissae, vel immisae.

6. Quinam ex Sanctis Patribus docent, Christum affixum Crucis commissae, & quinam immisae?

R. Commissae affixum sentire videntur Tertullianus, & Hieronymus, qui litteram Graecam Tau, & Latinam T Crucis speciem exhibere scribunt. Tertulliani verba sunt in libro 3. contra Marcionem cap. 22. *Ipsa est littera Graecorum Tau, nostra autem T species Crucis.* [5] Hieronymi in commentariis ad cap. 9. [Pag. 354.] *Ezechielis: Antiquis Hebraeorum litteris, quibus usque hodie utuntur Samaritani, extrema Tau littera Crucis habet similitudinem.* Id quod scripsit etiam S. Paulinus Episcopus Nolanus epist. 24. [Alias 2.] ad Severum his verbis: *Christus non multitudine, nec virtute legionum, sed jam tum in Sacramento Crucis, cujus figura per litteram Graecam T numero trecentorum exprimitur, adversarios Principes*

(3) De Festis D. N. Jesu Christi part. 1. §. 255. pag. 111.

(4) Gregorius lib. 1. de Cruce cap. 12. *De numero spinarum nihil Scriptura, aut veteres Patres tradunt, licet aliqui dicant fuisse duas & septuaginta, alii plures, alii pauciores. Sed res haec incerta est: hoc constat, satis multas fuisse, cum ex illis integra corona fuerit contexta.* Idem docet Suarez in 3. part. D. Thomae tom. 2. disp. 35. sect. 3.

(5) Nicolaus Rigaltius in annotat. ad hunc locum Tertulliani: *Hoc ipsum imitati videntur Patres nostri, dum, ut in Missalibus antiquis initio Canonis in littera T ubi legitur: Te igitur clementissime Pater, solent pociam exhibere Crucem Christi, in cujus hodie locum successit ipsa Crucis imago, pagina proxime precedenti.*

(6) Vide Muratorii dissertationem 21. quae est de Cruce Nolana, & exstat tom. 1. Anecdotorum pag. 210.

(7) Apud Labbeum tom. XI. Conc. part. 1. pag. 133.

(8) S. Isidorus in Judic. cap. 5. *Notandum vero est, quod iste trecentorum numerus (militum Gedeonis) in T littera continetur, quae Crucis speciem tenet: cui si super transversam lineam id, quod in Cruce eminet, addatur, non jam Crucis species, sed ipsa Crux esset.*

debellavit. [6] Cruci vero immisae suffragium putant, qui quatuor fuisse Crucis extremitates seu fines censent, S. Justinus in Dialogo cum Tryphone §. 91. pag. 188. S. Irenaeus 1. 2. adversus haereticos cap. 42. Damascenus lib. 4. de Fide Orthodoxa cap. 12. Sedulius lib. 3. atque ut alios omittam a Gretsero lib. I. de Cruce cap. 3. recensitos, S. Augustinus in Psal. 103. serm. 1. §. 14. *Erat latitudo, in qua porrecta sunt manus: longitudo a terra surgens, in qua erat corpus infixum: altitudo ab illo depresso ligno sursum quod eminet: profundum, ubi fixa erat Crux.* Qui etiam tractatu 118. in Joan. §. 5. *Lata est in transversa ligno, quo extenduntur pendentes manus: Longa est a transverso ligno, usque ad terram, ubi dorsum pedesque figuntur: Alta est in cacumine, quo transversum lignum sursum versum exciditur.*

7. Est ne via & ratio aliqua conciliandi Patres istos inter se?

R. Viam monstrant Innocentius III. summus Pontifex, Nicephorus Callistus, & auctor Glossae in Clementinam de summa Trinitate, & Fide Catholica. Innocentius serm. 1. habito in Concilio Oecum. XII. Lateranensi IV. ita loquitur: *T est ultima littera Hebraica Alphabeti exprimens formam Crucis, qualis erat antequam Domino Crucifixo Pilatus titulum superponeret.* [7] Nicephorus lib. 8. cap. 29. *Dominae Crucis inventionem narrans, Tres, inquit, sparsim disiectae Cruces, & tabula praeterea alba inventa, in qua diversis litteris Pilatus Regem Judaeorum scripserat, eaque supra caput Christi collocata in morem caluminae crucifixum illum Judaeorum Regem esse promulgat.* Auctor demum Glossae affirmat. *Tabulam supra Crucem loco quarti brachii fuisse.* Quae si ita fuerit, facile Patres inter se conciliantur. Nimirum qui Crucem Christi litterae T similem, atque ideo commissam faciunt, Crucem a tabula seu titulo insar columnae Cruci imposito sejunctam describunt: qui vero dicunt eam habuisse quatuor extremitates, seu fines, ac proinde immisam fuisse, Crucem eam tabula superposita conjungunt, & de utraque simul loquuntur. (8)

8. Numquid insuper spectat ad formam Crucis?

R. Spectat lignum medio stipiti annexum, de quo Justinus, Irenaeus, ac Tertullianus memora- rant. Justinus in Dialogo cum Tryphone §. 91. (Pag. 188.) *Unicornis cornua nemo dicere aut demonstrare possit in alia re aut figura inveniri, nisi in ea, quae Crucem exhibet. Rectum enim unum lignum est, a quo summa pars in cornu atollitur, cum adaptatum fuerit aliud lignum. & utrinque extrema, veluti cornua uni adjuncta cornu, apparuerint. Et illud, quod in medio figitur, ut ei insideant, qui crucifiguntur, ipsum etiam veluti quoddam cornu eminet, & cornu speciem exhibet cum aliis cornibus conformatum, & fixum.* Irenaeus lib. 2. adver. Haereticos cap. 42. *Ipsa habitus Crucis fi- nes.*

